

(EKONOMİ)

2009 bütçesinde

işçiye, emekçiye yer yok!

Konuya "bütçe nedir" sorusuyla girmek istiyorum. Bütçe, esas itibariyle gelecekte yapılacak işlerin mali dökümünü gösteren bir gelir-gider tablosu veya cetvelidir. Bütçenin gelir kısmının temel kalemi vergilerdir. Giderler ise devletin personeline yaptığı maaş ve ücret ödemelerinden oluşan cari harcamalar, yatırım harcamaları ve emeklilere verilen ödemelerin oluşturduğu transfer harcamalarıdır.

Bakanlar Kurulu'nun hazırladığı ve Meclis'e sunduğu bütçe, Mecliste onaylanarak ilgili yıla ait "bütçe kanunu" haline gelmektedir. Hükümetin Meclis'ten aldığı yetkiyle gerçekleştirdiği harcamaların ve gelir toplama faaliyetinin, alınan yetki çerçevesinde yapılıp yapılmadığının kontrolü de Sayıştay tarafından yapılmaktadır.

Bir yıllık dönemler itibariyle hazırlanan bütçelerin gelir ve giderinin birbirine denk olması gerekir. Denk bütçe politikasında hükümetler gelir ve giderlerin eşitliğini amaçlar. Bütçenin gelirleri giderlerini aşarsa aradaki farka bütçe fazlası denir. Bu nadiren rastlanan bir durumdur.

2009 yılı bütçesinin geliri 248 milyar 759 milyon TL, gideri ise 262 milyar 110 milyon TL olarak belirlendi. Bu bakımdan 2009 yılı bütçesinin daha baştan 13,3 milyar TL açık verecek. Bu açık dış ve iç borçlanmalarla kapatılmaya çalışılacak, bu da mümkün olmasa bir sonraki yıla borç olarak aktarılacak.

Toplam 248 milyar 759 milyon TL olarak belirlenen 2009 bütçe gelirinin, 214 milyon 948 bin TL'si yargı, 1 milyar 152 milyon 679 bin lirası idari, 2 milyar 258 milyon 904 bin lirası vergi, 126 milyon 627 bin lirası diğer para cezalarından oluşacak.

Hükümetlerin bütçe konusundaki yaklaşımını ve uygulamasını "bütçe politikası" belirlemektedir. Bütçe politikası, bunu hazırlayan ve uygulayan hükümetlerin genel iktisat politikalarının bir parçasıdır. Bu nedenle 2009 bütçesini AKP iktidarının ekonomi politikalarından, IMF, DB, DTÖ gibi bağlantılarından ayrı olarak ele alınmaz.

Bu hükümetin ardında muazzam bir ABD ve buna bağlı olarak IMF desteği olduğunu biliyoruz. Bu siyasal ve finansal desteğin ne kadar önemli olduğunu anlamak için şöyle basit bir senaryoyu düşünmek yeterlidir: Sözelimi IMF kredi dilimlerinden birini bir şekilde vermese, Türkiye'de bir gecede kriz olur ve bu hükümet zor ayakta kalır.

Ekonomik sınıflandırmaya göre 2009 yılı merkezi yönetim bütçe ödenekleri içinde en büyük payı sırasıyla cari transferler, faiz giderleri ve personel giderleri almaktadır. Bu gider kalemlerinin GSYH'ye oranları cari transferlerde yüzde 8, faiz giderlerinde yüzde 5,2 ve personel giderlerinde yüzde 5,1'dir. Bütçe harcamaları içerisinde personel giderleri yüzde 21,36, faiz ödemeleri yüzde 21,46, cari transferler ise yüzde 33,04'lük paya sahip-

tir. Dolayısıyla bu üç kalem harcamanın toplam bütçe giderleri içerisindeki payı yüzde 75,86 olmaktadır ki, bu veriler dikkate alındığında 2009 yılı bütçesinde yer alan bütçe hedeflerinin tam anlamıyla yerine getirilmesi mümkün görülmemektedir.

Ekonominin en kırılan noktası olarak görülen cari işlemler açığının bu yılsonunda 51.508 milyar dolar, 2009 yılı sonunda ise 50.415 milyar dolar olarak gerçekleşmesi öngörülmüştür. Bu verilere göre cari işlemler açığının 2009 yılında da büyük bir olasılıkla artarak sürdürüleceği, bu borçlanmanın ise yüksek faiz politikası sayesinde karşılanmasına çalışılacağı anlaşılmaktadır.

Silahlı Kuvvetler bütçesinin programlarında savunma sektörü, altyapı, inşaa, iskan ve tesisleriyle NATO altyapı yatırımlarının gerektirdiği inşaa ve tesisler ve bunlara ilişkin kamulaştırmalar ile stratejik hedef planı içinde yer alan alım ve hizmetler, DPT Müsteşarlığının vizesine bağlı olmayıp, 2009 yılı yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer almayacaktır...

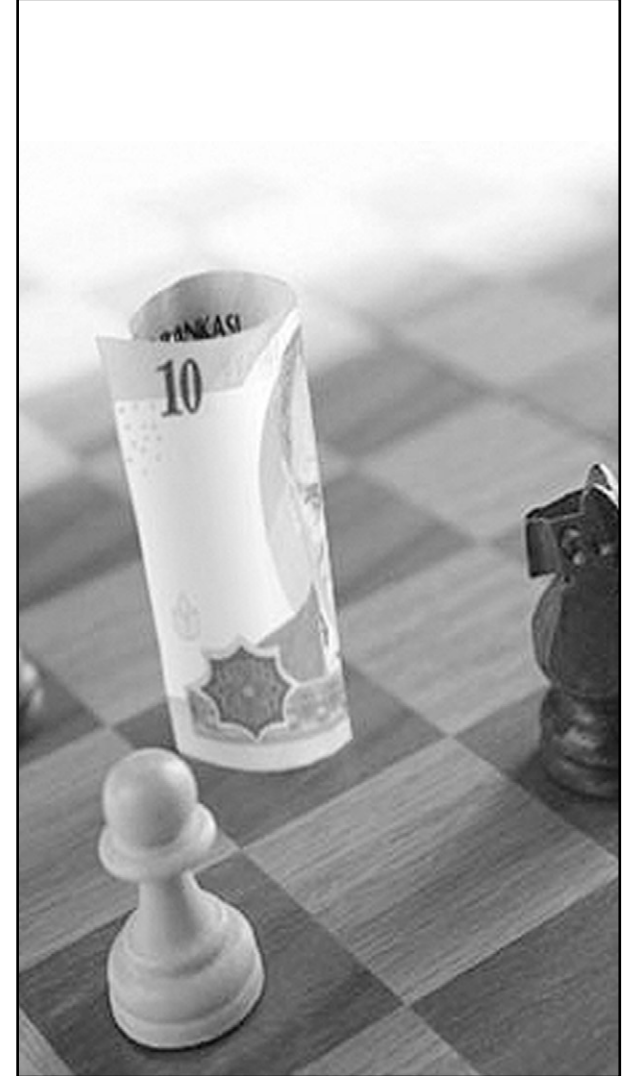
Savunma, kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri, konsolide bütçeden aldıkları yüzde 12,4'lük pay ile bütçede faizden sonra en büyük harcama kalemi olmaya devam etmektedir. Mal ve hizmet alım giderlerinin ise yaklaşık yarısı Milli Savunma Bakanlığı için yapılırken Jandarma, Emniyet, Sahil Güvenlik gibi kurumlarla bu oran yüzde 60'ı buluyor.

Askeri harcamaların üzerindeki sis perdesi geçmişte olduğu gibi bugün de devam ediyor: Yapılan askeri harcamaların denetim dışında olması, büyüklüklerin fonlar yüzünden bilinmemesi bütçe içinde büyük bir belirsizlik yaratıyor. Bu nedenle "Savunma Sanayini Destekleme Fonu" uygulaması ile askeri harcamaların konsolide bütçede görülen paydan çok daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Tekel ürünlerinden Milli Piyango biletlerine, Loto'dan At Yarışı kuponlarına dek pek çok üründen bu fon için kesinti yapılıyor. Nasıl ve nerede kullanıldığı dış denetime kapalı olan bu kesintilerin yüzde 2'si, Savunma Sanayi Müsteşarlığı (SSM)'nin "kendini geliştirmeye" kullanılıyor.

Mecliste her kurum için ayrı ayrı sürdürülen bütçe görüşmeleri, askeri harcamalar söz konusu olduğunda büyük bir gizlilik içerisinde yapılmakta. Milli Savunma bütçesi, detaylı dökümü yapılmadan toplam olarak sunulmakta verilmekte ve mecliste tartışılmadan kabul edilmektedir.

Askeri alımlar konusundaki kararlar ise, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Savunma Bakanı ve SSM Müsteşar'ından oluşan Savunma Sanayi İcra Komitesi'nce alınmaktadır. Bu kararlar için de Herhangi bir kurumsal dış denetimin olmadığı bu kararlar için, SSM'de iç teftiş sistemi dışında bir denetim bulunmamaktadır. Dolayısıyla bütçe rakamları içerisinde askeri

NECDET İLERİ

harcamalar gerçek değerinin çok altında görünmekte ve bu uygulama cumhuriyetin kuruluşundan beri sürüp gelmektedir. Ayrıca bu geleneğe göre, her yıl bütçe görüşmelerinin sonunda TBMM, oybirliğiyle alınan bir kararla Türk silahlı Kuvvetlerine "şükranlarını" bildirmektedir.

Özetle bu bütçede de Milli Savunmaya aslan payı ayrılmıştır. Silahlanma, ordunun modernizasyonu, yurt dışı operasyonlara ayrılan para, NATO'ya katkı payı vb. harcamaların mali boyutu gizlenmiştir. Ayrıca PKK karşı sürdürülen savaş ve sınır ötesi operasyonların mali portresi de bilinmemektedir.

AKP hükümeti savaşa, silahlanmaya ve askeri harcamalara büyük kaynaklar ayırırken; eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe ve kamu yatırımlarını görmezden gelmektedir. Bu nedenle, 2009 bütçesinde de işçi sınıfı ve emekçi kesimlere yönelik hiçbir iyileşme yoktur. Üstelik emekçilere 2009 yılı için yüzde 4-4,5 gibi komik bir artış öngörülmüştür.

Büyüme hızının yüzde 4, enflasyon hedefinin yüzde 7,5 olarak (ekonomistler kriz koşullarında bu rakamların gerçekleşmesinin mümkün olmadığını söylüyor) belirlendiği bu bütçede "mali disiplin" sıkı bir şekilde sürdürülecektir.

Bu "mali disiplin ilkesi" bütçenin her kuruluşun IMF'nin denetimi altında yapılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu bütçe işçi sınıfı ve emekçilerin bütçesi değil, bir avuç oligarşinin, IMF'nin ve AKP'nin bütçesidir!.